תרומה ב

א. „ועצי שטים"[1] — ופרש"י[2]: ומאין היו להם במדבר פירש רבי תנחומא[3] יעקב אבינו צפה ברוח הקודש שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר והביא ארזים למצרים ונטעם וצוה לבניו ליטלם עמהם כשיצאו ממצרים.

ויש להבין: פירוש זה של רבי תנחומא לכאורה הוא דברי אגדה בלי מקור בפשוטו של מקרא, ומה הכריח את רש"י לנקוט פירוש זה כאשר יש לפרש בפשטות, שבנ"י קנו עצים אלה מתגרי האומות[4], או כדפירש באבן עזרא*[4] (ו־עד"ז בבעלי התוספות עה"ת[5]) שהי' יער של עצי שטים סמוך אל הר סיני שמשם כרתו את העצים[6].

במפרשים[7] תירצו שההכרח הוא מ־משנ"נ לקמן בפ' ויקהל[8] „וכל אשר נמצא אתו עצי שטים", הרי מפורש בקרא שה־עצים כבר היו בידי ישראל (וכמו ש־הביא ג"כ באבן עזרא[9]).

אבל קשה לומר שזהו הכרחו של רש"י — שהרי רש"י לא הזכיר קרא זה, ומובן שדוחק גדול ביותר לומר שרש"י סומך כאן[10] על פסוק דלהלן (בפ' ויק־הל[11]).

ב. ויש לומר הביאור בזה — ב־פשטות:

הציווי על נדבת המשכן נאמר בלשון — „ויקחו לי תרומה . . תקחו את תרומתי . . התרומה אשר תקחו מאתם"[12], ולכ־אורה הול"ל בלשון „נתינה" (או הבאה וכיו"ב), דהיינו פעולת המנדב מבנ"י לתת את תרומת ה', ומדוע נאמר בלשון

---

1) פרשתנו כה, ה.

2) ראה גם רש"י לקמן (כו, טו) — שחוזר על תוכן פירושו זה, עם כמה שינויים (וראה לקמן סוס"ה). ואכ"מ.

3) פרשתנו ט. וראה גם ב"ר פצ"ד, ד.

4) כקושיית הט"ז (דברי דוד כאן). ועוד.

*4) אבל להעיר שבפי' הקצר שלו כאן מסיק שהוציאום ממצרים. וראה גם בפי' הארוך שלו לע"ל בשלח טו, כב.

5) וכן בחזקוני עה"פ.

6) בכמה מפרשים (דבק טוב, שפ"ח ועוד) הביאו משנ"נ בישעי' (מא, יט) „אתן במדבר ארז שטה", דמשמע שדוקא לעת"ל יהיו אילנות במדבר אבל עכשיו אין שם אילנות*. וגם ע"פ טבע וסברא אין ארזים במדבר (וראה באר יצחק על פרש"י כאן).

אבל (נוסף על זה שבכל אופן יכולים לקנות מתגרי האומות, הרי) עדיין לא היו רחוקים אז מארץ נושבת וכו' כולל יער כו'. ולהעיר משלח (טו, לב) „במדבר . . מקושש עצים". אברבנאל ואוה"ח שם.

---

*) אבל להעיר שבבעה"ת שם הובא פסוק זה לרא' שהיו שם ארזים.

7) שפ"ח (הנדפס עם הרא"ם). באר יצחק. ו־עוד.

8) לה, כד. וראה גם שמו"ר פרשתנו ספל"ג. ב"ר שם.

9) אבל מה שהקשה בראב"ע ע"ז — כבר תירצו במפרשי רש"י (ראה רא"ם, גו"א, צידה לדרך ועוד). וראה גם יפה תואר (השלם) לב"ר שם.

10) ודוחק לומר שסומך על פירושו לקמן (ב־פרשתנו כו, טו) שנלמד ממשנ"נ „ועשית את הקרשים" (כתי' המלאכת הקודש על פרש"י כאן). וראה דברי דוד לקמן שם.

11) ולהעיר, שמהכתוב „וכל אשר נמצא אתו" אפשר לדייק להיפך, שלא היו מוכנים אצלם אלא שנמצא ונזדמן אצלם.

12) ריש פרשתנו (כה, ב־ג).

„קיחה" (דקאי על האנשים הגזברים הלוקחים[13] את התרומה מאת בנ"י)?

[ובנוגע להנותנים (מנדבים), נזכר ב־כתוב רק ע"ד פעולת ההפרשה, כפרש"י „תרומה, הפרשה יפרישו לי מממונם נד־בה", שאין זו פעולת הנדבה (נתינה) לה', כ"א רק הפרשת התרומה מ(שאר) ממונם לשם נדבה (וקיחת הגזברים — „ויקחו לי"[14] — היא לאחר שישנה כבר פעולת ההפרשה)].

ומשמעות הכתובים, שכל הדברים ש־נמנו בכתוב (שהם נדבת המשכן) כבר היו ברשותם ובידם של בני ישראל מקו־דם לכן, ולא היתה חסרה אלא פעולת הקיחה מהם בלבד.

בסגנון אחר קצת: אם הי' כתוב לשון נתינה, שמשמעו שיש חיוב על הנותנים לתת, הרי זה כולל גם שיעשו כל מה שביכולתם כדי שתהי' נתינה, כולל גם כריתת עצים או קנייתם כו': אבל לשון קיחה תוכנו שמצד הנותן הכל מוכן[15] ואין חסר אלא מעשה הקיחה של ה־גזבר*[15].

[ויש לומר שלכן מפרש רש"י ומדייק ש„ויקחו לי תרומה" אין פירושו הנתינה לה', אלא רק „הפרשה, יפרישו לי מ־ממונם נדבה", שזה מדגיש עוד יותר שה־דבר שמנדבים כבר נמצא אצלם, והפעו־לה שלהם היא רק „הפרשה", להפריש דברים אלו מתוך שאר ממונם].

וזהו פירוש שאלת רש"י (על „ועצי שטים") — „ומאין היו להם במדבר"[16], כלומר, מאין היו עצי שטים מוכנים ב־ידם במדבר ולא הי' חסר אלא קיחה מידם [היינו שהדגשת רש"י „במדבר" אין כוונתה מפני שאין עצים גדלים במדבר, אלא שאין דרך בני אדם להשתמש ב־עצים (ובפרט עצים כאלה) בהיותם ב־דרך במדבר]. ומתרץ רש"י „פירש רבי תנחומא יעקב אבינו צפה כו' והביא ארזים כו' וצוה לבניו ליטלם עמהם כשיצאו ממצרים"[17].

ובזה מתורץ ג"כ דיוק ל' רש"י „פירש רבי תנחומא" — שזהו לשון בלתי רגיל בפרש"י, ועוד זאת — דברי התנחומא לכאורה אינם פירוש דברי הכתוב, אלא אגדה המתעוררת בסי־פור עשיית המשכן, ואיך מתאים הלשון „פירש רבי תנחומא"? והל"ל „איתא ב־מדרש תנחומא" (או — כרגיל בכ"מ ב־פרש"י[18] — לכתוב הפירוש ולסיימו (פירושו) בציון מקורו: תנחומא).

אלא שבזה מדגיש רש"י, שההכרח להביא דברי רבי תנחומא אינו מפני

---

13) ראה ספורנו (ועוד) שם. וראה לקו"ש חט"ז ע' 289. חכ"ו ע' 263.

14) ראה מפרשי רש"י שם (אבל בלבוש שם מפרש ש„ויקחו לי" היינו הפרשת הנותנים). וראה בארוכה לקו"ש חט"ז שם ע' 286 ואילך (ובהערה 23 שם).

15) אלא שלפועל „הנשים . . טוו את העזים" (ויקהל לה, כו) — ולא נתנו מן המוכן בידן — כי רצו לטוות „מעל גבי העזים" (רש"י שם), שע"ז נתוסף באיכות נדבתם (ראה בארוכה לקו"ש שם ע' 452 ואילך. וראה לקמן ע' 209).

15*) ראה לקמן ע' 206 ואילך — באופן אחר (וראה שם ע' 208 ואילך בשיטת המדרש).

16) ומשנה מלשון התנחומא „ומהיכן היו ה־קרשים".

17) הטעם שהוזקק רש"י לומר שיעקב אבינו נטע ארזים במצרים (ולא שציווה לבניו שיקחו עמהם ארזים כשיצאו ממצרים) — ראה מפרשים (קיצור מזרחי. מנחת יהודה) — ע"פ פרש"י לך (יג, י) — שאין אילנות לרוב במצרים. ובאמרי שפר על פרש"י כאן תי' שהמצרים לא היו מניחים את ישראל לכרות אותם. ע"ש.

18) ראה לדוגמא — פרש"י נח יא, ה. לך יד, יג. וירא יח, יב.

שאלה המתעוררת בכללות הסיפור [כי השאלה מהיכן היו העצים אפשר לתרץ באופנים אחרים, כנ"ל], אלא מפני פירוש לשון הכתוב, שבו מודגש שהדברים ש־נדבו למלאכת המשכן היו מוכנים בידם ולא היתה חסרה אלא הקיחה, כנ"ל.

ג. ויש לומר, שזוהי גם כוונת רש"י בפירושיו עה"פ[19] „ותכלת וארגמן גו'", וז"ל: ותכלת, צמר צבוע בדם חלזון וצבעו ירוק. וארגמן, צמר צבוע ממין צבע ששמו ארגמן. ושש, הוא פשתן.

דלפום ריהטא משמע שרש"י בא לפ־רש מה הם שלשה דברים הללו[20]. אבל אינו מובן:

א) סו"ס לא פירש רש"י מהו „ארגמן" (וכותב רק שזהו צבע „ששמו ארגמן")!

[ויש להוסיף: מצינו פלוגתא בזה בין הרמב"ם והראב"ד, שהרמב"ם[21] פי' „ש־הוא הצמר הצבוע אדום" (ועד"ז פי' ה־אבן עזרא כאן „כדמות אדום"), וב־ראב"ד[22] פי' ש„ארגמן ארוג משני מינין או משלשה צבעין על כן נקרא ארגמן".

והנה זה פשוט שרש"י לא ס"ל כה־ראב"ד, שהרי כותב „מין צבע ששמו ארגמן" — הרי שזהו שם של צבע אחד (ולא — כמה צבעים ארוגים יחד)[23]. גם מסתימת לשון רש"י „מין צבע ששמו ארגמן" מוכח שלא ס"ל שהוא „אדום"[24] — דא"כ הו"ל לפרש (כמו שפירש ש־„תכלת . . צבעו ירוק"). ועכצ"ל ששיטת רש"י היא שיטה שלישית — ש„ארגמן" הוא צבע בפני עצמו[25].

וא"כ העיקר חסר — שהי' צריך לבאר מהו צבע ארגמן[26].

ב) מדוע צריך רש"י לפרש ד„שש הוא פשתן" — הרי כבר מצינו לשון „שש" לעיל בפ' מקץ[27], „וילבש אותו בגדי שש", ושם לא פרש"י כלום[28], ועכצ"ל מפני שפירושה של תיבת „שש" ידוע אפילו ל„בן חמש למקרא" (המבין בפשטות לשון הקודש) ואין צורך לפרשה. ומדוע הוצרך לפרשה כאן?

ד. ולכן נ"ל שעיקר כוונת רש"י בפירושיו כאן אינה לבאר מה הם שלשת הדברים הללו, אלא לתרץ את השאלה הכללית הנ"ל המתעוררת בכתובים כאן — „מאין היו להם במדבר" דברים הללו:

---

19) כה, ד.

20) וצ"ע שלא פירש מהו „תולעת שני", כמו שפי' לקמן בפ' מצורע (יד, ד) „שני תולעת". וראה לקמן הערה 35.

21) הל' כלי המקדש פ"ח הי"ג.

22) בהשגות שם.

23) וי"ל, שלא ניחא לי' לרש"י פירוש ה־ראב"ד, כי החידוש דריבוי גוונים הוא ב„עורות תחשים", כפרש"י (כאן ד"ה תחשים). ומסתבר ש־ארגמן הו"ע בפ"ע (ובפרט שעורות תחשים היו ענין נסי רק „לשעה", כפרש"י (הנ"ל). אבל ראה לעיל ע' 136).

24) ואולי י"ל כי תולעת שני הוא צבע אדום (כרשב"ם עה"פ. וראה גם ראב"ע. ועוד. וכ"ה בפרש"י ישעי' א, יח. וראה רש"י גיטין סט, ב ד"ה אהלא. רש"י ע"ז כח, ריש ע"ב ד"ה שב. וברש"י מצורע שם: צמר צבוע זהורית). ולהעיר גם מ„עורות אלים מאדמים" (אלא שיש כמה סוגי צבע אדום. ואכ"מ).

25) וראה תו"ש עה"פ (אות מו) ובמילואים לשם ס"ב (נדפסו בסוף כרך כב).

26) ע"ד שפי' מהו צבע תכלת.

ולכאורה דוחק לומר שהי' ידוע ומפורסם במקומו של רש"י איזה צבע נק' „ארגמן" ולא הוצרך רש"י לפרשו (ולהעיר מרש"י ב"מ כא, א (במשנה): צמר סרוק ומשוך . . וצבוע ארגמן ומצויין הן). ובפרט שמפשטות לשון רש"י „ממין צבע ששמו ארגמן" (ולא בקיצור „צמר צבוע ארגמן") משמע, שאינו צבע ידוע.

27) מא, מב.

28) וראה משכיל לדוד כאן.

מלשון הכתובים כאן מובן, כנ"ל, ש־דברים אלו כבר היו ברשותם של ישראל ולא היתה חסרה אלא קיחת הגזברים; ולכאורה: בשלמא כסף זהב ונחושת — כבר למדנו לעיל שבנ"י שאלו מהמצרים „כלי כסף וכלי זהב גו'"[29] (ולאחר זה ביזת הים, כמפורש בפרש"[30] שבנ"י מצאו בים „תכשיטי זהב וכסף ואבנים טובות" של המצרים), ומובן שהיו אצל בנ"י מן המוכן; אבל „מאין היו להם במדבר" צבע תכלת (שהוא מדם חלזון) או צבע ארגמן וכו'? ובכלל אינו מובן שביציאתם ממצרים ילקחו בנ"י עמהם לצרכיהם במדבר צלוחיות של צבעים.

ולכן מפרש רש"י, ש„תכלת" היינו — „צמר[31] צבוע בדם חלזון"[32], וכן „וארגמן" פירושו „צמר[31] צבוע ממין צבע ששמו ארגמן", ואין שאלה כלל מאין היו להם דברים אלה במדבר, כי מפורש בקרא שהיו להם הרבה צאן עוד בהיותם במצרים (וכדברי משה לפרעה „בצאננו ובבקרנו נלך"[33], וביציאת מצרים מפורש שלקחו אתם „צאן ובקר מקנה כבד מאד"[34]) — וא"כ מובן ולא ייפלא שהי' נמצא אצל בנ"י הרבה צמר[35], כולל — צמר צבוע בצבעים שונים*[15].

וכדי שיהי' ברור ופשוט כיצד הי' אצל ישראל מן המוכן „שש", מוסיף רש"י ומדגיש — „ושש הוא פשתן", שכבר הביא רש"י בפירושו[36], שפשתן גדל במצרים, ובמילא מובן, דכאשר „וינצלו את מצרים"[37] לקחו עמהם גם פשתן.

ועפ"ז — שגם בפירושיו הקודמים בא רש"י לבאר „מאין היו להם במדבר" — דברים המנויים בכתוב — מתורץ בפשטות דיוק הט"ז[38] בפרש"י דידן, שמתחיל רש"י פירושו בתוס' וא"ו[39], „ומאין היו להם במדבר" — „ולא אמר מאין בלא וא"ו".

[בט"ז[38] מתרץ שהי' „קשה ל"ל עצי שטים . . די לומר ושטים . . מש"ה כתב ומאין הי' להם, פירוש דקשה עוד מאין הי' כו', וצ"ל דהכתוב קאי על מה שנטע יעקב במצרים וע"ז אמר עצי, מאותן שטים שהיו כבר מנטיעת יעקב".

אבל צ"ע בתירוצו, שהרי מצינו עד"ז בכ"מ בפרש"י [שמתחיל פירושו בשאלה (כמו „למה נסמכה כו'" וכיו"ב) ובמפרשים ביארו שעיקר השאלה שרש"י בא

---

29) בא יב, לה.

30) בשלח טו, כב.

31) ולא הצבע עצמו — אף ש„תכלת" פירושו „צבע ירוק של חלזון" (רש"י שלח טו, לח), וכן ארגמן הוא שם צבע (כפרש"י כאן).

32) אלא שעפ"ז צ"ע למה הוצרך רש"י לסיים „וצבעו ירוק". ואולי י"ל, שהוא כדי שלא יוקשה מדוע הוצרכו לג' מיני צמר, ומבאר שזהו מפני שינוי הצבעים.

33) בא י, ט.

34) בא יב, לח.

35) ועפ"ז מתורץ בפשטות הטעם שלא פרש"י מהו „תולעת שני" — כי „תולעת" פירושו „צמר צבוע" ורק ה„צבע קרוי שני" (רשב"ם כאן)*. וא"כ פשוט שהי' מצוי אצל ישראל.

36) בראשית ב, יא.

37) בא יב, לו.

38) דברי דוד כאן.

39) כ"ה גם בדפוס ראשון, כמה כת"י רש"י (שתח"י) ובדפוסים הנפוצים. אבל בדפוס שני וכמה כת"י רש"י (שתח"י) — „מאין" (בלי וא"ו).

*) אבל בפרש"י ישעי' (שבהערה 24) „תולע, צבע שצובעים בו אדום, גרעינים הם ויש תולעים בכל אחד ואחד". ועפ"ז לכאורה לפרש"י הוא להיפך, ש„תולעת" הוא שם הצבע, ו„שני" הוא ה„צמר". וראה וישב (לח, כח. ל). ל' רש"י מצורע שם. ואכ"מ.

לתרץ בפירושו אינה שאלה זו, אלא שיש בכתוב „הרגש מבחוץ", המתיישב ע"י התירוץ על השאלה שמביא רש"י ב־פירושו] — ומ"מ לא התחיל רש"י ה־שאלה בוא"ו המוסיף].

וע"פ המבואר לעיל מובן בפשטות, כי גם בפירושיו הקודמים עוסק רש"י בתירוץ שאלה זו: אלא שכאן, בנוגע ל־עצי שטים, כיון שאין שום תירוץ, לכאו־רה, בפשטות הכתובים — מפרט ושואל רש"י „ומאין היו להם במדבר". וכדי ל־הדגיש ששאלה זו באה בהמשך לפירו־שיו הקודמים — מתחיל רש"י „ועצי שטים, ומאין היו להם במדבר".

ה. אמנם עדיין אין הענין מתיישב כל צרכו. דהן אמת שמהכתובים מוכח שגם עצי השטים היו מן המוכן ברשותם של בנ"י, ובמילא הוכרח לומר שכבר הוכנו מקודם לכן (ע"י ציוויו של יעקב כו') — אבל הא גופא טעמא בעי: מכיון שהיו יכולים להשיג עצי שטים מתגרי האומות או מיערות הסמוכים — מדוע הוצרך יעקב אבינו להשתדל יותר מ־מאתים שנה[40] לפני הציווי על מלאכת המשכן — בהבאת ונטיעת ארזים ב־מצרים?

לכאורה יש לומר, שיעקב ידע ש־ציווי השם על מלאכת המשכן יהי' בתוכן (בלשון) „תקחו" כנ"ל, שמזה מובן, שרצונו ית' הוא שהדברים שהוצרכו למלאכת המשכן יהיו מוכנים בידי ישר־אל, וכיון שבדרך הטבע אין טעם וסיבה שבנ"י יוליכו עצי שטים ממצרים, הוצרך יעקב לצוותם על כך ולהכין הארזים.

אבל זה עוד מגדיל השאלה — כי לפ"ז נמצא, שהציווי בלשון „קחו" הכריח פעולתו של יעקב בהכנת הארזים יותר ממאתים שנה לפני הציווי: היינו שלפיכך הי' הציווי בלשון „תקחו" כדי שיעקב יטע הארזים במצרים — וטעמא בעי?

והביאור בזה מרמז רש"י בהזכירו את שמו של בעל המאמר — „רבי תנחומא":

„תנחומא" הוא מלשון תנחומין. ולכן „פירש רבי תנחומא" ש„יעקב אבינו צפה ברוח הקודש וכו'", מכיון שענין זה הוא נחמתן של ישראל:

כאשר בנ"י נמצאים בגלות מצרים, במצב דקושי השעבוד, ועד לגזירת „כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו"[41] וכו' — הרי נוסף על ההבטחה ד„ואנכי אעלך גם עלה"[42], „שואבים" הם נחמה ותנחומין כל משך זמן הגלות בראותם בעיניהם ממש את עצי הארזים שהביא יעקב ונטע במצרים, שטעמו בטרחא רבה זו[43] הי' מפני ש„צפה ברוח הקודש שעתידין . . לבנות משכן במדבר", „וצוה לבניו (ובניו לבניהם ובני בניהם אחריהם) ליטלם עמהם כשיצאו ממצרים".

כלומר: עצי שטים לצורך המשכן גופא — היו יכולים כנ"ל להשיג בכמה אופנים, אבל כדי שתהי' נחמתן של ישראל (ענינו של רבי תנחומא) — הביא יעקב ארזים ונטעם במצרים (וציווה ל־בניו שיטלום עמהם כשיצאו ממצרים), כדי שבמשך כל זמן גלות ושעבוד מצרים יהיו לנגד עיניהם עצים אלו ש־

40) כפרש"י עה"פ לפני זה: רדו . . רמז ל־מאתים ועשר שנים שנשתעבדו למצרים (מקץ מב, ב).

41) שמות א, כב.

42) ויגש מו, ד.

43) ראה (ויגש מה, יט ואילך) שיוסף שלח עגלות וכו' ממצרים לארץ כנען בכדי להביא יעקב ואת אשר לו למצרים.

ניטעו על מנת שיטלום כשיצאו ממצרים, היינו ש(ראית) עצי ארזים אלה מזכירים ומדגישים את גאולת ישראל.

וזהו גם הרמז בלשון רש"י ובהתחלתו (הקדמת הענין) „פירש רבי תנחומא" — כלומר: ענין הנחמה („תנחומא") הוא באופן של פירוש (ענין של פשט, ולא רמז ודרש), כי נחמה זו היתה לא רק הבטחה בדיבור וכיו"ב, אלא נחמה בדבר גשמי, הנראה בעיני בשר, נחמה בפשטות.

ובזה מתורץ עוד דיוק בלשון רש"י, שלא הסתפק לומר שיעקב נטע ארזים במצרים אלא מוסיף ומפרט „והביא ארזים למצרים" — דלכאורה, למאי נפק"מ שהביאו הארזים ממקום אחר?

וביותר תמוה: להלן עה"פ[44] „ועשית את הקרשים" חוזר רש"י על תוכן פירושו זה איך הכין יעקב אבינו ארזים כו', עם כל פרטי הענין (ועוד מוסיף פרטים חדשים) — ומ"מ משמיט שם פרט זה שיעקב הביא ארזים למצרים[45].

וע"פ הנ"ל י"ל, כי פרט זה נוגע לענין התנחומין — שבנ"י יראו בעיני בשר ארזים שהובאו ממק"א (מארץ ישראל[46] — המורה על מצב של גאולה), שזה מדגיש עוד יותר שאין נתונים לחלוטין תחת שליטת המצרים, אלא אעלך גם עלה[42], יצאו ויעלו לארץ ישראל (ויטלו ארזים אלה עמהם).

ו. ויש להוסיף ב„יינה של תורה" ש־בפירוש רש"י — שפירוש זה של רבי תנחומא הוא „תנחומין" נוסף על גלות מצרים גם על כל הגליות ועל אריכות דגלות זה האחרון (שכל המלכיות (ו־גליות) נקראות על שם מצרים[47]).

דהנה איתא בספרים[48] שהגלות נמשל להליכת בנ"י במדבר, „מדבר העמים"[49] ותכלית הליכה זו היא — „לבנות משכן במדבר", דהיינו לעשות במדבר וממצי־אות ה„מדבר" (שהוא מקום הקליפות, נחש שרף ועקרב וצמאון גו'[50] מקום ש־מם מכל ענין של קדושה) משכן ומקדש לו ית', דירה לו ית' בתחתונים, שאין תחתון למטה ממנו.

ובגמר עבודה זו זוכים לקיים ה־ציווי[51] „ועשו לי מקדש" כפשוטו, בבית המקדש השלישי, שבו יתגלה גם המשכן שעשה משה, „מקדש המדבר"[52].

והכח להתגבר על חשכת הגלות, וב־פרט חשך כפול ומכופל דעקבתא ד־משיחא, ואדרבא „לבנות משכן במדבר" — הוא מפעולת יעקב אבינו ש„הביא ארזים למצרים ונטעם".

וי"ל הביאור בזה:

ה„ארזים" (שמהם „ועשו", נעשו העצי שטים למשכן) הם גם רמז על הצדיקים שנקראים „ארזים" כמו שנאמר[53] „צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה", כ־מבואר בכלי יקר[54]. ובפרטיות יותר הם רמז על נשיאי ישראל (לשון התנשאות),

---

44) כו, טו.

45) וכן הקשה באמרי שפר על פרש"י כאן, ונשאר בצ"ע.

46) ראה גם באר מים חיים (לאחי המהר"ל) על פרש"י כאן.

47) ב"ר פט"ז, ד.

48) ראה בחיי ועוד ר"פ מסעי. לקו"ת דרושי אלה מסעי וביאורם.

49) יחזקאל כ, לה.

50) עקב ח, טו.

51) פרשתנו כה, ח.

52) ל' הרמב"ם הל' ביהב"ח פ"א הי"ב. נת' בלקו"ש חט"ז ע' 473 ואילך.

53) תהלים צב, יג.

54) פרשתנו כו, טו. ע"ש.

שעומדים באופן דהתנשאות (ישגה) כ־ארזים.

וזוהי השייכות ליעקב אבינו דוקא — כי „נשיא" הוא ר"ת „ניצוצו של יעקב אבינו"[55], דכמו שיעקב אבינו הי' „מאחד את כל ישראל" (כמ"ש בגו"א כאן)[56], ובלשון רבינו הזקן[57] שנשמת יעקב היתה „כלולה מכל הנשמות שבישראל מעולם ועד עולם" — כן הוא אצל כל נשיא ישראל, שנשמתו היא נשמה כללית ה־כלולה מכל נשמות אנשי דורו, ולכן הוא מאחד את כולם[58].

וזהו שכ' ופירש רש"י שיעקב אבינו הביא „ארזים" למצרים, כי כל הנשיאים הם ניצוץ של יעקב אבינו, ומקורם הוא מארץ ישראל, כי באמת הם למעלה מ־ענין הגלות[59], אלא שכדי להכניס בבנ"י הכח להתגבר על חשכת הגלות ולבנות משכן במדבר, „נטעם" במצרים, בזמן הגלות.

וזוהי נחמתם של ישראל בהיותם ב־„מדבר העמים", שיש להם ה„ארזים" ש־נטע יעקב אבינו בכל דור ודור[60] שהם למעלה מהגלות, ונראים לבנ"י ומשפי־עים כח בכל ישראל לא להתפעל מ־חשכת הגלות כ"א להתגבר עליו, עד שבונים ועושים משכן במדבר.

ואזי זוכים לנחמה השלימה — נחמה כפשוטה ממש, בפועל ממש — שהנחמה היחידה האפשרית על אריכות גלות זה האחרון היא — גאולה האמיתית וה־שלימה[61] על ידי משיח צדקנו, כפשוטה ממש, למטה מעשרה טפחים ממש, וב־מהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ תרומה תשמ"ז)

---

55) מגלה עמוקות (אופן פד. עה"ת ר"פ ויחי). קהלת יעקב (לבעל מח"ס מלא הרועים) מע' רבי.

56) ראה גם בית האוצר להר"י ענגל כלל א אות כ'. לקו"ש חכ"ו ע' 8.

57) אגה"ק ס"ז (קיא, סע"ב).

58) וראה לקו"ש ח"ד ע' 1051 ובהערות.

59) להעיר מפתגם אדה"ז „שלפני נשמות ה־גבוהות . . לא נחרב הבית כלל" (פלח הרמון שמות ע' ז). וראה אוה"ת לנ"ך (כרך ג) ריש ע' א'שלא.

60) להעיר ממחז"ל (יומא לח, ב. תניא פ"א) עמד ושתלן בכל דור ודור . . וצדיק יסוד עולם.

61) ואז יקויים היעוד (ישע' יב, א) אודך ה' כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני.